

meg más szép irredenta dalokat. — Megnézem a listát. Valóban „nagyon szép“ irredenta dalok sorakoznak rajta. *Hát nem szoktátok dalolni a „Dráva partján“-t? — Nem szoktuk. — Nem tudjuk.* — Egyetlen ormánysági dalt sem tudnak. A tanítónő védekezik: — *Én nagyon szívesen daloltatnám velük ezeket is, de nem ismerem én sem. Ha benne lenne az énekeskönyvben, ha gondoskodnának róla, én tanítanám szívesen ezeket is!* — Ebben igaza van. Szaporcán egy színjeles hatodikos kislánytól megkérdem: — *Milyen folyó folyik ott kint az utca mellett? — A Feketeviz. — Derék kislány vagy. Hol ered a Feketeviz? Hallgatás. — Ki tudja megmondani? — Senki. Megpróbálok rávezetni őket. Mondanak mindenféle szomszédos falut. Végre az egyik kinyögi: Somogy megyében. A Feketeviz mellékfolyóit már kérdezni sem merem. A gyermekek az északkeleti felvidéket tanulják. Bizonyosan szorgalmasan. Az iskolától húsz lépésnyire folyó Feketeviz eredetét azonban nem tudják megnevezni! No, ez a vidék kender- és lentermelő vidék. Itt ezer év óta szőttek-fontak. Az ormánysági szőttes olyan művészi, mint a sárközi. A nép ruhája magaszőtte vászonból készült — hajdan. Megkérdem hát az okos kis Darabos Márit, mit tud a lenről? — *A len. A len. Virága égszínkék. Virága égszínkék* — mondja nagy igekezettel. *No jó. De a levele? — Ha megnőtt, kinyüvik.* — Egyebet nem tud róla. — *Hát ti nem szoktatok lent vetni? — De igen. — Mit csináltak a lennel, ha megtiltotta édesanyád? — Nem tudom. Megszövi zsáknak. — De még előbb. Nem fonja meg? — Nem fonjuk meg. Hanem elküldjük Hirdre, ott a németek megfonják, aztán a fonalat elküldik vissza.* —*

Pars pro toto: ez a néhány mondat híven példázza, hogyan rekesztődött ki minden a nép életéből, ami az övé, ami a tájé és ami igazi érték, s miként lesz öntudatos — habár kis látóköri — luzsokiból vagy szaporcaiból semmit igazán nem tudó, kivetkőzött „általános műveltségi“ elemekkel megzavart felnőtt. Vajjon a hivatalos tanterv, rendszer okolható-e egyedül azért, vagy pedig az is, aki állomás-helyében csupán hatodik lakbérosztályú falut lát s nem hajlandó vállalni a tájjal semmiféle személyes érzelmi kapcsolatot!

Természetesen csupán a felszín, annak is vékony szeletét érintettük. A probléma — mint *Kodolányi* a könyv utolsó harmadában filozófiába ivelően megvilágítja — sokkal mélyebb, egyetemesebb jelentőségű gyökerekből táplálkozik. A hanyatló nyugateurópai népek sorába való erőszakolt bekapcsolódással a polgári kapitalista kultúra, az imperiálista folyamat meghonosításával életveszélyes sodorba került a magyarság, és sorsát egy pusztuló szervezet sorsához kötötte. Van-e kiút, van-e még friss erőkkal rendelkező réteg, amely megújításra képes? — kérdezi aggódva a szerző és rámulat a *mélyiségre*, a magyar népre. E rámutatással egyidejűleg azonban azokat az óriási — itt semmiképpen nem részletezhető — feladatokat is felvázolja, melyeket *nekünk*, külső segítség nélkül, és *most*, azonnal megoldááshoz kellene juttatnunk, ha élni akarunk. Tennivaló bőven akad: ki-ki megtalálja köztük a magáét. *És a felelősséget is mindnyájan hordozzuk.*

Dr. Aldobolyi Nagy Miklós.

Dr. Mester János: Loyolai Szent Ignác pedagógiája. Szeged, 1941. 55. l.

Az emberiség történetének minden nagy alakja nevelőnek számít. Életükkel és működésükkel való gyakori ismerkedés tehát hivatásszerű kötelessége minden nevelőnek. Hogyne kellene ismételten megcsodálnunk egy nevelőszerzet alapítójának pedagógiáját! A Jézustársaságának közelmúltban ünnepelt 400 éves jubileuma időszzerű alkalmat adott Mester Jánosnak e kérdés vizsgálatára. A magyarság is csak

hódolattal tekinthet a harcos katolicizmus élgárdájának szervező szentjére, hisz sok kimagasló egyéniséget nevelt közéletünknek s a jezsuiták népes névtelen seregével tanított s tanítja ma is nemzetünket Krisztus katonáinak életére.

Ebben a kis könyvecskében ismeretes alaposágával és jóleső közvetlenségével mutatja be a tudós szerző a jezsuita nevelés titkát, Szt. Ignác pedagógiáját, amelynek magva az *egyén lelkiismeretének helyes érzékenységre való beállítása a lelki gyakorlatok útján*. A jellemnevelést hangsúlyozta a Ratio Studiorum is a kollégiumi neveléssel, a Mária Kongregációkkal, az akadémiával és az iskolai színjátszással. De a jezsuiták nemcsak az értelmiséget karolták fel, hanem népszerű irodalommal, a Manrézával, a népmissziókkal és szociális mozgalmakkal a nép legszélesebb rétegeinek sietnek segítségére, sőt a pogány missziókkal az egész világot átölelik. Sajátosan magyar jezsuitaalkotás a Szivgárda és a Magyar Dolgozók Hivatásszervezete, amelyeknek születéséről és eredményeiről megleghangú beszámolót kapunk.

Valóban bámulatos következetességgel és az egész világot beárazó munkával viszi diadalra a rend az alapító célkitűzését. Nemcsak tanítják a szociális igazságot, hanem életüket teszik fel az új világ társadalmi rendjének kialakítására. A 36 papos kínai magyar misszió is Szt. Ignác szellemében dolgozik. De itthon is templomban, iskolában, irodában állandóan hatnak Szt. Ignác szócsövei. Fel lehet-e becsülni a magyar falu életében a misszió jelentőségét s a magyar város életében, hogy a Hivatásszervezet megóvja a munkásságot a szociálistól? Szükségünk van a jezsuitákra s minden időben tanulhatunk tőlük!

Meggyőződéssel vallhatjuk: „Az emberiség szebb jövőjének előkészítésére egyedül a keresztény pedagógia hivatott és tevékeny részt vesz benne a katolicizmus élcsapata, a Jézustársaság.” (50. l.)

Ez a nehezen hozzáférhető források anyagából született, példákkal megtűzdelt olvasmány tehát a neveléstörténetnek nem lezárt fejezete, hanem a mozgalmas élet. Nem is csak tanulmány, hanem minden nevelő számára gondolatébresztő lelki-olvasmány, sőt tettekre sarkaló prédikáció.

Bartos Imre dr.

A diák olvasmányai, a világnézet mérlegén.

— *Megyer József tanulmányai: Irodalom és Világnézet*. Vác. 1930. 47. o.

— *A diák olvasmányai* Budapest. 1940. 16. old. — *Tolsztoj*: Vác. 1929. 16. old.

— *Prohászka: A kecskeméti rk. gimn. Értesítőjében*. 1928. 26. old.

— *Bölcsélet és Bölcsesség*: Különlenyomat a szegedi piarista gimn. 1940-41.

Evkönyvből. 15. old.

A legtágabb értelemben vett művelődésnek egyik népszerű tényezője a szép-irodalom. Korok lelke és az idők nagy feladatai épúgy tükröződhetnek benne, mint a személyiségnek egyéni öntudatraébredése vagy a nemzeti hivatásérzet. Az igazi írói művekben tehát az örök emberi lelkiségnek egy-egy jellemvonása tárul elénk a konkrét feladatok, életsorsok hullámverésében.

A költői és művészi alkotásokban rejlt mélyebb célzatot azonban érteni és értelmezni kell. Ezért Megyer az alább részletezendő tanulmányaiban az irodalmi műveknek ilyen helyes olvasására és értékelésére akarja rávezetni az ifjúságot. Megmutatja nekik a módot, hogyan kap szerepet az irodalomban is (a hit, tudomány és művészet mellett) a világkép kialakításában Erre a vezetői kézre és válogató ízlésre ma igen nagy szükség van az írók elikai állásfoglalásának különbözősége miatt. Könnyen megeshetik ugyanis, hogy a betűszomjas ifjú nem az igazi drágakövekre